

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

P. n. naročnikom!

Vse cenjene naročnike, kateri so prejeli doslej izšle številke letošnjega letnika, prosimo vljudno, da blagovolijo poravnati naročnino, ki se mora plačati za naprej. — Pri izdajanju lista nimamo prav nikakega dobička; nasprotno: **občutno zgubo!** Tisk, uredništvo, upravništvo, ekspedicija i. t. d.: to vse stane denar. — Zato prosimo nujno tudi vse one, ki so na dolgu naročnino še za prejšnja leta, da jo takoj poravnajo.

Naročnina se plačuje sicer lahko tudi polletno, vendar pa prosimo, da se nam olajša delo, za celoletno poravnavo.

Uredništvo in upravništvo.

Vojaško strelišče za topničarje na Notranjskem.

(Dopis iz Notranjskega.)

Vojaška uprava ima namen zgraditi na Notranjskem vzhodno od Št. Petra veliko topničarsko strelišče, kakoršno je sedaj pri Krškem. To bi bilo gotovo v nemalo korist ondotnemu prebivalstvu.

Edina ovira temu načrtu je nezadostna in kvantitativno srednje vrste preskrba s pitno vodo.

Vpoštev pridejo pri načrtu za strelišče občine Postojna, Št. Peter, Slavina in Zagorje. — C. in kr. vojno ministerstvo je že odredilo preiskavo ondotnih vodovodov, vodnjakov in studencev ter je izvedel preiskavo vodâ c. in kr. vojaški sanitetni odbor na Dunaju. Ta preiskava pa ni imela povsem ugodnega rezultata, ker se je dognalo mnogo nedostatkov, bodisi vsled slabe zgradbe vodnjakov, vsled onesnaženja z gnojnico, bodisi

vsled nepravilnega dviganja in zajemanja vode z lesenimi vedri, vsled česar se voda vsakokrat skali.

Deželni odbor in deželna vlada (slednja po okrajnem glavarstvu v Postojni) sta naročila podrejenim občinam, naj odpravijo konstatirane nedostatke.

Občine so res storile, kolikor so pač mogle; v glavnem pa se glase v poročilih tožbe, da iz lastnih sredstev ne zmorejo takih preureditev, kakoršne se od njih zahtevajo. — Eno je gotovo: velikih denarnih žrtev občine same ne morejo prenesti. Denar se pač iz izsušenega žepa davkoplačevalcev ne dá pričarati, — tudi ne na podlagi večkratnih ukazov.

Zato je naše mnenje to, naj bi se v prvi vrsti okrajno glavarstvo toplo zavzelo pri deželni vladi, naj ta skupno z deželnim odborom doseže razven od centralne vlade tudi od vojnega ministerstva primeren in izdaten prispevek vojaškega erarja, ker ima tudi vojaštvo samo korist od ljudstva, ne le obratno, in ker davkoplačevalci itak nosijo ogromna bremena ravno za vojaštvo.

Pregledovanje mer in uteži po občinah.

Deželna vlada za Kranjsko je naznanila deželnemu odboru, da se glasom poročila merosodnega (meroiskusnega) inspektorata v Trstu kranjske občine ne obračajo v toliki meri na merosodnega mojstra za asistenco pri revizijah mer, uteži in tehtnic, kakor bi bilo to želeti in kakor je potrebno v interesu temeljite revizije.

Deželni odbor je na podlagi določb občinskega reda, ki nalaga občinam v § 28., točka 4,

dolžnost, posebno paziti na mero in vago, in z ozirom na svoj razglas v deželnem zakoniku št. 15 iz leta 1879. — izdal na vsa županstva nova tozadevna navodila z okrožnico z dne 26. aprila 1909 št. 4854, ktera pa se — kakor je videti — ne uvaža v polni meri. — Opozarjamo županstva, da je intenzivno nadzorstvo nad mero in vago v prid kupujočega občinstva nele priporočljivo, ampak ne o b h o d n o p o t r e b n o.

Da se otme pozabljivosti in da se županstva natančno ravna po njej, bodi v sledečem ponatisnjena dotična

o k r o ž n i c a v s e m ž u p a n s t v o m.

Štev. 4854.

Ker se je opazilo, da se revizija mer in utežij po občinah ne vrši redno, se županstvo opozarja na tuuradni razglas z dne 8. februarja 1879, deželni zakonik št. 15, po katerem se mora v prihodnje strogo ravnati.

Bistvene določbe navedenega razglasa se glasé:

Občinski red za Kranjsko kakor tudi postava o meroiskustvenih uradih z dne 31. marca 1875, drž. zak. št. 43, nalaga občinam dolžnost, da čuvajo nad trgovanjem, sosebno da opazujejo mere in uteži v samostalnem področju občine.

Da se uspešno izpolnjuje ta važna naloga, je potrebno in se županstvom s tem naroča, da večkrat napravljajo natančne policijske preglede (revizije) v trgovanju rabljenih mer in utežij, tehtnic in drugih meroiskustvu podvržnih predmetov, in sicer vsaj enkrat v letu.

Ker se pri tem potrebuje posebna strokovna znanost, imajo meroiskustveni uradi dolžnost, na prošnjo občinske oblasti po ukazu predstojnika proti primernemu plačilu tehnično pomagati pregledujočim organom občine, in se županstvom zaukazuje poslužiti se te pomoči.

To, kar imajo stranke plačevati za preiskus svojih mer in utežij (cimentirska taksa), je določeno v tarifi, pridejani meroiskustnemu redu z dne 19. decembra 1872, drž. zak. št. 171; za imenovano pomoč, katero dajejo meroiskustni uslužbenci občinam pri policijskih pregledih, obstoji sedaj poseben pristojbinski red z dne 8. januarja 1878, drž. zak. št. 8.

Prošnja občine za pomoč meroiskustnih uslužbencev pri trgovinsko-policijskem pregledu je kolka prosta in se lahko poda tudi ustmeno pri predstojniku dotičnega meroiskustnega urada.

Da se prihranijo stroški, se priporoča, da naj se sosedne občine dogovore o tem, da se bodo pri njih trgovinsko-policijski pregledi vršili ob istem času, tako da je meroiskustnemu uslužbencu mogoče, jim skupaj po vrsti opraviti tehnično pripomoč s tem, da se le enkrat tje in nazaj pelje in da se čas prihrani; kajti v tem slučaju bi se

meroiskustnemu uslužbencu plačevale dijete od vsake občine po meri časa, pri njej porabljenega, — potni stroški pa v razmerju tistih vsot, ki bi prišle na posamezne občine, ako bi vsaka izmed njih, nezavisno od druge, bila meroiskustnega uslužbenca neposredno poklicala iz meroiskustvenega kraja.

Ako bi se pri tej priliki obenem tudi opravljala meroiskustna dela pri strankah, bi morale tiste v enakem konkurenčnem razmerju prispevati k splošnim dietam in potnim stroškom meroiskustnih uslužbencev.

Ker je tedaj občinam mogoče in se jim priporoča, svoje deleže pri navedenih pristojbinah na najnižjo mero zmanjšati, pričakuje deželni odbor, da si bodo županstva jako prizadevala, dejansko čuvati nad rabo mer in utežij s tem, da jih redno pregledujejo z meroiskustnimi uslužbenci.

D e ž e l n i o d b o r k r a n j s k i.

Ljubljana, dne 26. aprila 1909.

Samostojna občinska naklada na žgane opojne pijače in pivo.

V zadnji številki smo odgovorili med vprašanji in odgovori pod št. 44 na neko vprašanje, ki je principiijelne (načelne) važnosti za naše občine. — Zato se moramo z zadevo še enkrat pečati.

Občina H. v kamniškem okraju je sklenila, da se pobira razven doklad na direktne davke tudi še posebna samostojna naklada na žganje in sicer po 10 vinarjev od hektoliterske stopinje, kar gotovo ni veliko. — Deželni odbor bi gotovo ne bil imel ničesar proti dovolitvi te naklade, pač pa se je temu ustavila deželna vlada sporazumno s finančnim ravnateljstvom z vtemeljevanjem, ker je že z doklado na direktne davke doseženo pokritje v proračunu izkazanega primanjkljaja.

Deželna vlada je izjavila tudi, da bi ta naklada zadela bolj trgovinski promet, kakor konsum, ker je namreč poleg krčme v dotičnem kraju obenem žganježgalnica. — Mi s svojega stališča temu ne moremo pritrditi, ker vemo iz lastne skušnje, da se popije največ žganja ondi, kjer se kuha, in da prodaja (v trgovinskem prometu oddano žganje) ne trpi nikake škode, nasprotno pa bi se s konsumnim davkom (naklado) na eni strani razbremenilo občino in davkoplačevalca, na drugi strani pa nekoliko omejilo žganjepitje.

Oglejmo pa si še vtemeljevanje, da je zadostno pokritje z doklado na direktne davke.

Kje pa je dana garancija, da bo občina prejela res toliko doklad, kakor je proračunjeno. — Naj se pripeti kaka elementarna (vremenska) ne-zgoda: toča, povodenj, suša i. t. d. — V tem slučaju se odpišejo navadno davki in v posledici

tega odpisa izgube občine tudi doklade. — Kje pa naj potem iščejo pokritje?

Ob tej priliki naj mimogrede pripomnimo — dasi ne spada k stvari —, da se nam zdi mnogo umestneje, če izplača vlada dovoljene podpore v takih slučajih v gotovini, mesto da odpiše davke po načelu: dvakrat dá, kdor hitro dá.

Pa nazaj k stvari!

Naše mnenje je, da ni le umestno, ampak da se mora celo zahtevati ali pa zakonitim potom uvesti naklado na žgane opojne pijače in pivo v p r v i v r s t i, potem šele na direktne davke in vžitnino.

Zato priporočamo občinam sledeče: občinski odbor naj v slučaju, da sklene pobirati naklado na žganje, (— ki je ne more znižati niti povodenj, niti suša! —) z n i ž a d o k l a d o n a d i r e k t n e d a v k e z a t o l i k o, kolikor utegne dati dohodka naklada na žganje, — oziroma tudi pivo.

Za pojasnilo, koliko bi utegnili nesti na leto taka naklada, naj se županstvo obrne na nadzorništvo deželne naklade v Ljubljani. — Pri takem postopanju vlada ne bo mogla ugovarjati.

Sicer pa je naše skromno mnenje, da ni nikjer rečeno, da bi ne smela imeti občina prebitka, ki se itak prenese na drugo leto in vsled tega v naslednjem letu znižajo doklade. — Tudi iz tega razloga je bila odklonitev naklade na žganje vsaj — nepotrebna.

Trnjeva pot.

(Iz Štajerskega.)

Večina slovenskih županov živi v krivi domišljiji, da so v vsakem oziru podrejeni političnim oblastvom, ali kakor se nekateri nizkotno izražajo, da so oni njihovi hlapci.

Blazna domišljija! Občina je vendar avtonomna ali samostojna, kar se tiče njenih lastnih zadev; le v prenešenem delokrogu izvršuje ona nekatere državne zadeve mesto političnih oblastev. — Toda izvrševanje nekaterih takih zadev lahko občina tudi odkloni, zlasti če ji politična oblastva ne dopisujejo v njenem jeziku. Odklonijo se namreč lahko taka dela, kojih izvrševanje po občinah ne predpisuje zakon. — Tako je več slovenskih občin pred par leti vrnilo glavarstvu vse samonemške tiskovine o zdravstvenem stanju v občini ter niso celo leto te zadeve rešile, dokler jim niso doposlali dvojezičnih tiskovin. Nič niso pomagala priganjanja in žuganja z globami. — Občine so vselej odgovorile, da so samonemške tiskovine v slovenskih jezikovnih krajih nezakonite, radi česar jih ni mogoče reševati.

Občine tu niso hodile po trnjevi poti, temveč po poti rožnate zavednosti; dvigala jih je zavest, da sta zakon in pravica na njihovi strani. Izkazalo

se je, da župani niso hlapci političnih oblastev, temveč samostojni možje in najboljši varuhi pravice svojih občanov.

Kjer ima občina zavednega župana in zavedne odbornike, tam politična oblastva ne morejo prezirati pravice slovenskega jezika.

Na trnjevi poti pa krvavijo pravice slovenskega jezika v vseh onih občinah, kjer se proti vsiljevanju nemških tiskovin nikdo ne zgane, temveč se vse po hlapčevsko rešujejo, kakor je to povšeči nemškemu birokratom in vsem, ki zaničujejo naš jezik in naše pravice.

Naj bi pač vsaka občina pometla svoja pota, da bi se po njih gladko prepeljavala pravica našega jezika!

* * *

(Opomba uredništva. — Prosimo, da nam od slučaja do slučaja naznanjate konkretne slučaje, ker je res jezikovno vprašanje eno izmed naših najvažnejših postulatov).

Vsaka občina — varuhinja pravic.

(Iz Štajerskega.)

Ljudje, ki ne poznajo delokroga in važnosti občin, trdijo navadno, da je občina — nič. Ti nazori so vseskozi krivi. Kadarkoli dospe na višje oblasti spis, recimo pritožba, ugovor, priziv ali kaj podobnega, n. pr. na namestnijo, ministerstvo i. t. d., se vselej vpraša, — če to zadeva javnost ali občno korist, kako se je v ti zadevi izjavila občina. Občina torej ni nič, temveč važni »nekaj«.

Mnogo občin je že z dejanjem dokazalo, da so one v izvrševanju n. pr. državnega osnovnega zakona najboljše varuhinje narodovih pravic. — Seveda dosežejo uspehe le tedaj, če znajo nastopiti pravo pot in sicer neustrašeno, ne boječ se nobene zamere pri uradnikih. Opozarjamo le na občino Sele na Koroškem, na občino Kokarje in Jarenino v Slovenskih goricaх na Štajerskem in druge, ki so dosegle pri najvišjem (upravnem) sodišču zelo važne razsodbe, oziroma, ki niso samonemških tiskovin vkljub mnogim žuganjem z globami tako dolgo obravnavale, dokler se jim niso doposlale slovenske (dvojezične).

Uradniki pri glavarstvu so se sicer začetkoma jezili, češ, da hoče ta kmetski župan z nami zapovedovati kakor kak minister? Toda, ko so stvar dalje razmišljali ter so se prepričali, da slone zahteve občine na določbah zakona in da odločni župan ne odneha, so rekli, »prav ima, postava je na njegovi strani. Čemu se torej brez potrebe razburjati? Mirujmo ter ustrezimo, sicer si nakopljemo tožbo!«

Kako lahko občina že naprej uveljavi svoje pravice, nam kaže sledeči slučaj:

Celjsko okrajno glavarstvo je povabilo na dan 13. svečana 1910 vse deželno-okrajne živinozdravnike na posvetovanje. Med razpravnimi točkami se je obravnavala tudi točka o jednotni obliki novih živinozdravniških štampilj. Občina Kokarje se je takoj obrnila s posebno vlogo na ces. kr. okrajno glavarstvo s prošnjo, naj ono opozori tam zborujoče gg. živinozdravnike, naj določijo svojim uradnim štampiljam le tako jednotno obliko, ki bode v vseh ozirih, zlasti po velikosti, ustrezala ravnopravnosti slovenskega jezika v smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867, da se torej slovenski jezik na njih ne bode zapostavljal ali celo preziral, sicer je pričakovati proti nezakonito urejenim štampiljam mnogo pritožb.

Občine imajo pravico se potegovati za zakonito ureditev vseh državnih oziroma javnih zadev.

Bilo bi pač v čast slovenskemu narodu, ako bi se ob enakih in podobnih zadevah oglašalo mnogo občin, s tem bi se obvaroval narod mnogih krivic.

V prejšnjih letih so občine k vsemu molčale, niso se zavedale niti svojih pravic, niti svoje moči; zato je delal birokratizem ž njimi kot z ničlo.

Danes raste zavest, z zavestjo moč, zato postane lahko vsaka občina varuhinja narodovih pravic. Naj torej nobena ne spi, kadar je treba bdeti, da ne pride nasprotnik ter spečih ne prevari za njihovo zakonito doto, za — pravico naroda.

Bosansko-hercegovska ustava.

Izšel je najvišji patent z dne 17. februarja t. l., s katerim se uveljavljajo sledeče, za Bosno in Hercegovino veljavne postavbe:

Deželni statut za Bosno in Hercegovino, z volilnim redom in poslovníkom, z društvenim in shodnim zakonom, kakor tudi s postavbo o okrožnih svetih.

Deželni statut

ima tri dele: o splošnih državljanskih pravicah, o deželnem zboru in o kompetenci deželnega zbora. Upravlja in nadzoruje Bosno in Hercegovino c. kr. skupno ministrstvo. Bosansko-hercegovske čete tvorijo del skupne armade. Splošne državljanske pravice so povzete iz avstrijskih temeljnih postav.

Deželni zbor

ima 72 izvoljenih poslancev in 20 virilistov. Volilno pravico imajo vsi 24 let stari samosvoji Bošnjaki, ki najmanj 1 leto stalno bivajo v kakem kraju, kakor tudi avstrijsko-ogrski državljanji v civilni ali deželni službi in učitelji. Pasivno volilno pravico imajo nad 30 let stari volilni upravičenci razven civilnih in železniških uradnikov,

učiteljev in nastavljenecv javnih šol. V I. kuriji se voli 18, v II. 20, v III. 34 poslancev. V I. kuriji volijo katoličani 4, mohamedanci 6 in pravoslavni 8, v II. in III. katoličani 12, mohamedanci 18 in pravoslavni 23 poslancev, judje imajo v II. kuriji enega poslanca. V I. kuriji so upravičeni volilci tisti mohamedanski posestniki, ki plačujejo vsaj 140 K zemljiškega davka. Posestniki drugih veroizpovedanj, ki plačujejo najmanj 140 K, si izberejo lahko I. ali II. kurijo. V II. kuriji volijo tisti, ki plačajo vsaj 500 K direktnih davkov in inteligentni volilci.

V III. kurijo pridejo ostali po deželi stanujoči volilni upravičenci. Volitev je tajna z glasovnicami v I. in II. kuriji, ustmena pa v III. kuriji, kar je nečuven škandal.

Poslanska doba traja pet let. Deželni zbor nima nikakega vpliva na skupne zadeve; pač pa se izvoli deželni svet devetero članov, ki sme staviti predloge.

Poslovník

je jako strog, obstrukcija je nemogoča. Disciplinarni odsek lahko izključi poslanca za 14 dni ali celo za celo zasedanje. Dijete za poslanca znašajo po 15 kron.

Okrajni sveti

skrbe za javne stavbe, pouk, zdravstvo, ubožno preskrbo; imajo dolžnost nadzorovati občine in zadruge.

Ustava je bila slovesno proklamirana — med gromenjem topov, zadovoljila pa prebivalstva ni.

Pravila

deželnih zavodov za plemenske prašiče.

§ 1.

Deželni zavodi za plemenske prašiče imajo namen, v deželi vzgojiti potrebne plemenske merjasce in svinje, in preskrbljevati ž njimi zlasti deželne postaje za plemenske prašiče in postaje za plemenske merjasce. Vsak tak zavod se imenuje »Deželni zavod za plemenske prašiče«.

§ 2.

Deželni zavod za plemenske prašiče naj deluje redno z 10 plemenskimi svinjami in enim merjascem in sicer tistega plemena, ki ga določi deželni odbor.

§ 3.

Lastništvo deželnega zavoda za plemenske prašiče poveri deželni odbor posestniku, ki je vešč prašičerejec, ki ima primerno posestvo, zdravstveno dobre in pravilno urejene svinjake, tekališča, kališča in če mogoče prašičje pašnike ali vsaj priliko za prašičjo pašo.

Kdor dobi deželni zavod za plemenske prašiče in nima vseh teh naprav, mora svinjak in vse drugo urediti po navodilih deželnega odbora.

§ 4.

Deželni odbor izroči deželnemu zavodu za plemenske prašiče določeno število plemenskih svinj v starosti od 3—12 mesecev in merjasce iz priznanih dobrih rej.

Svinje se dajo za polovično kupno ceno in preidejo v last posestnika zavoda takrat, ko poravna deželnemu odboru nanj pripadajoči del kupnine in eventualne druge stroške, kar mora storiti najkasneje tekom enega meseca po prejemu živali.

Merjasce ostane last deželnega odbora, ki ga ob letu zamenja z drugim, da tako prepreči sorodstvo živali v zavodu.

Deželni odbor nosi tudi železniške prevozne stroške, druge stroške trpi lastnik zavoda.

Kakor hitro lastnik deželnega zavoda za plemenske prašiče podeljene mu živali sprejme, izgubi vsako pravico do ugovora radi njih kakovosti.

§ 5.

Lastnik deželnega zavoda za plemenske prašiče je dolžan s prirejo ali z dokupom enakih in enakovrednih plemenih svinj vzdrževati predpisano število plemenih živali.

Za potrebne merjasce se ima obračati na deželni odbor.

Na prošnjo lastnika takega zavoda je deželni odbor upravičen dati mu v teku časa za polovično ceno novih plemenskih svinj.

§ 6.

Lastnik deželnega zavoda Za plemenske prašiče je dolžan ravnati se po predpisih umne prašičoreje, voditi rodovnik, spuščalni zapisnik in druge po deželnem odboru ukazane zapiske.

Dolžan je rabiti merjasca le za svoje plemenske svinje. Sploh ne sme pripustiti v zavod nobenega tujega prašiča.

Dolžan je dalje poročati deželnemu odboru pismeno vselej, kadar svinja stori ali nastopi bolezen splošno v svinjaku. Kadar pa bi se pojavila kužna bolezen, je dolžan obvestiti o tem deželni odbor telegrafično. Razume se samoobsebi, da mora o tem poročati tudi c. kr. okrajnemu glavarstvu, kakor določa zakon.

Za zapiske in poročila potrebne golice daje deželni odbor.

§ 7.

Plemene prašiče je po predpisih deželnega odbora zaznamovati s črkami in številkami in jih redno pustiti varstveno cepiti proti kužnim boleznim.

§ 8.

Prirejene plemene prašičke mora lastnik deželnega zavoda za plemenske prašiče porabiti

predvsem za popolnitev svojega zavoda. Deželni odbor pa si pridržuje pravico pokupiti vse za plemne sposobne okoli 3—12 tednov stare prašičke pravočasno za svoje namene po ceni, ki jo vsako leto in za vsak slučaj določi za kg žive vage. Ostali prašički so lastniku deželnega zavoda za plemenske prašiče na poljubno razpolago.

§ 9.

Pri oddaji po deželnem odboru nakupljenih plemenskih prašičkov se je ravnati po navodilih deželnega odbora.

§ 10.

Vse nastale škode nosi lastnik zavoda in le v slučaju nezakriviljene nesreče povrne eventualno deželni odbor po lastni previdnosti škodo delno iz deželnih sredstev.

§ 11.

Deželni zavod za plemenske prašiče je lastnik dolžan vzdrževati vsaj 6 let. Kdor pa pusti zavod pred to dobo, plača za vsako nedovršeno leto deželnemu odboru 100 K povračila.

§ 12.

Delovanje deželnih zavodov se vrši pod nadzorstvom deželnega odbora, ki izdaja vse predpise, katerim se mora lastnik takega zavoda pokoriti.

§ 13.

Lastnik deželnega zavoda za plemenske prašiče se s podpisom zaveznega pisma zaveže držati se vseh določb teh pravil, kakor tudi izpolnovati vse sicer predpisane dolžnosti.

§ 14.

Ako lastnik deželnega zavoda za plemenske prašiče ne izpolnjuje dolžnosti in predpisov ali se ne ravna po danih mu navodilih in to navzlic opominom, more mu deželni odbor naložiti denarno globo do 50 K, in če bi to ne hasnilo, more mu deželni zavod zapreti in od njega zahtevati povračilo vseh stroškov, ki jih je imel z ustanovitvijo zavoda.

Pravila

deželnih postaj za plemenske prašiče.

§ 1.

Deželne postaje za plemenske prašiče imajo namen preskrbljati posamne okraje in občine s plemenimi prašiči, posebno deželne postaje za plemenske merjasce.

Vsaka taka postaja se imenuje: »Deželna postaja za plemenske prašiče«.

§ 2.

Vsaka postaja naj deluje redno z enim merjascem in 2—3 plemenskimi svinjami tistega plemena, ki ga določi deželni odbor.

§ 3.

Lastništvo postaje poveri deželni odbor posestniku, ki je vešč prašičorejec, ki ima dobro urejen, zračen, svetel in snažen svinjak, tekališče in kališče in če mogoče tudi prašičji pašnik ali vsaj priliko za prašičjo pašo.

Živinorejske in mleinarske zadruga in njih člani imajo prednost pred drugimi prašičorejci.

Kdor teh naprav nima, mora jih izvršiti po navodilih deželnega odbora. Za ureditev svinjaka more lastnik postaje dobiti podporo od deželnega odbora.

§ 4.

Deželni odbor izroči vsaki postaji za plemenske prašiče ob nje ustanovitvi določeno število plemenskih svinj od 3—12 mesecev in enega merjasca za polovično nakupno ceno in povrne lastniku obnem železniške transportne stroške.

Živali ostanejo last deželnega odbora, dokler lastnik postaje ne poravna nanj pripadajočega dela kupnine in eventualnih stroškov, kar je dolžan storiti najkasneje tekom 14 dni po prejemu živali.

Kakor hitro lastnik postaje podeljene mu živali sprejme, izgubi vsako pravico do ugovora radi njih kakovosti.

§ 5.

Lastnik postaje za plemenske prašiče je dolžan vzdrževati predpisano število plemenskih svinj, za kar mora skrbeti s prirejo ali dokupom enakovrednih plemenih živali.

Na prošnjo lastnika take postaje je deželni odbor upravičen dati mu v teku časa za polovično ceno novih plemenskih svinj.

Merjasca mora lastnik postaje rediti dokler ostane merjasec za pleme sposoben, najmanj pa dve leti. Vsako tretje leto dobi od deželnega odbora po potrebi novega merjasca.

§ 6.

Lastnik postaje je dolžan ravnati se po predpisih umne prašičoreje, voditi rodovnik, spuščalni zapisnik in druge po deželnem odboru ukazane zapiske.

Merjasca je lastnik postaje za plemenske prašiče dolžan spuščati v prvi vrsti na svoje plemenske svinje, sicer pa tudi na tuje, v kolikor mu to dopuščajo predpisi. Vendar pa ni pripuščeno spuščati merjasca redno vsak dan ali celo po večkrat na dan. Povprečno sme merjasec na leto napraviti okoli 40 skokov. Strogo prepovedano je spuščati ga na svinje, ki očitno niso zdrave.

Lastnik postaje je tudi dolžan poročati pisмено deželnemu odboru vselej, kadar kaka svinja stori ali nastopijo boleznj splošno v njegovem svinjaku. Kadar pa bi se pojavila kužna bolezen, dolžan je o tem obvestiti deželni odbor telegrafično. Razume se samoobsebi, da o tem mora poročati tudi c. kr. okrajnemu glavarstvu kakor do oča zakon.

Za zapiske in poročila potrebne golice daje deželni odbor.

§ 7.

Plemene prašiče je po predpisih deželnega odbora zaznamovati s črkami in številkami in jih redno pustiti varstveno cepiti proti kužnim boleznim.

§ 8.

Prirajene plemene prašičke mora lastnik postaje porabiti predvsem za popolnitev svoje postaje. Deželni odbor pa si pridrži pravico pokupiti vse za pleme sposobne okoli 8—12 tednov stare prašičke pravočasno za svoje namene po ceni, ki jo vsako leto in vsak slučaj določi za kg žive vage. Ostali prašički so lastniku postaje na poljubno razpolago.

§ 9.

Pri oddaji po deželnem odboru nakupljenih prašičkov se je ravnati po navodilih deželnega odbora.

§ 10.

Vse ostale škode nosi lastnik postaje sam in le v slučaju nezakrivljene nesreče povrne eventualno deželni odbor po lastni previdnosti škodo iz deželnih sredstev.

§ 11.

Postajo za plemenske prašiče mora vzdrževati lastnik vsaj 6 let. Kdor pa jo opusti pred to dobo, plača deželnemu odboru za vsako nedovršeno leto 50 K povračila.

§ 12.

Delovanje deželnih postaj za plemenske prašiče se vrši pod nadzorstvom deželnega odbora, ki izdaja vse predpise, katerim se mora lastnik postaje pokoriti. Deželni odbor je upravičen poslati vsak čas svojega zastopnika, da pregleda delovanje postaje, vsled česar je lastnik postaje dolžan razkazati mu vse naprave, živali, zapiske i. t. d.

§ 13.

Lastnik deželne postaje za plemenske prašiče se s podpisom zaveznega pisma zaveže držati se vseh določb teh pravil kakor tudi izpolnovati vse sicer predpisane dolžnosti.

§ 14.

Ako lastnik deželne postaje za plemenske prašiče ne izpolnjuje dolžnosti ali se ne ravna po predpisih in navodilih deželnega odbora in to navzlic opominom, more mu deželni odbor naložiti denarno globo do 50 K, in če bi to ne hasnilo, mu more deželni odbor postajo zapreti in mu odvzeti vse podeljene pravice ter zahtevati od njega povračilo vseh stroškov, ki jih je imel z ustanovitvijo postaje.

Vprašanja in odgovori.

59. Gospod J. P. v C.

Vprašanje:

Staro c. županstvo je dajalo odbornikom za vsako sejo po 2 oziroma 3 K, kar je samoobsebi nepravilno, a tu se smatra to ne kot plača, marveč kot odškodnina za stroške dohoda (voznik i. dr.) ozir. za zamudo časa. — Novo šupanstvo ni doslej še ničesar izplačalo, čuje se pa, da nameravajo nekteri predlagati pri prihodnji seji, naj se zopet izplačuje odškodnina, kar bo najbrž tudi obveljalo. —

1. Ali je to sploh dopustno?

2. Ako je dopustno — ali se more tu delati kaka razlika med izvoljenimi odborniki in virilisti n. pr. da bi se vsaj virilistom ne plačalo ničesar, ako tudi se drugim?

3. Virilist ima vse pravice in dolžnosti pravega odbornika; ali tudi to, da se mu lahko naloži globa, ako bi zaradi njegove neopravičene odsotnosti bila seja nesklepčna?

Odgovor:

Ad 1. Na Vaše prvo vprašanje Vam daje pojasnilo § 25. občinskega reda za Kranjsko. Vsak občinski odbornik ima pravico do povračila gotovih stroškov v vsled občinskih opravkov; za zamudo časa se pa ne more zahtevati odškodnine, ker je taka zahteva v zakonu neutemeljena. — Kakor pa je videti, je to izplačevanje v Vaši občini že star običaj, ki bo pač obveljal toliko časa, dokler o kaki morebitni pritožbi ne odloči višje oblastvo.

ad 2. Po našem mnenju se v tem slučaju ne more delati nobena razlika med virilisti in drugimi odborniki, in sicer iz razloga, ki ga navajamo pod 3. — Morajo pač veljati enake dolžnosti in pravice za vse brez razlike.

ad 3. Če je virilist prijavil izvrševanje svoje virilne pravice in torej stopil v občinski odbor, se je ta pomnožil za enega člana, vsled česar se spremeni število odbornikov, ki je potrebno za sklepčnost seje. — Ako tak virilist ne pride k seji ter jo stori s tem nesklepčno, — dasi je bil vabljen, — se mu ravnotako lahko naloži globa, kot vsakemu drugemu odborniku po § 42 občinskega reda.

Opozarjamo Vas pa na to, da mora virilist izrecno prijaviti svojo pravico kot tak in da se hoče vdeleževati sej občinskega odbora. Le v tem slučaju — a takrat vedno — ga mora župan vabiti k sejam. — (Glej odgovor pod št. 50 z zadnji (4.) številki »Občinske Uprave«.)

60. Županija občine Jes. (Gor.)

Vprašanje:

Jeli občina zavezana dostavljati od c. kr. okrajne sodnije v Kr. doposlane — poleg drugih spisov tudi one v kazenskih zadevah?

Odgovor:

Pojasnilo na to vprašanje dobite v članku »O pobiranju občinskih taks« na strani 172 »Občinske Uprave« št. 22 iz leta 1909. — Sicer je pa Vaša občina prevzela posel dostavljanja sodnih spisov, kar razvidite iz članka na strani 189—90 v zadnji številki lanskega letnika. Sodišča so po zakonu opravičena, posluževati se občin tudi pri dostavljanju spisov v kazenskih zadevah.

61. Gosp. Fr. S. v Dolu pri Lj.

Vprašanje:

Hišni gospodar A. je oddal stanovanje B.-u v najem in pristavil, da bo že napravil pismeno pogodbo. Ker pa je A. to opustil, napravil je B. meseca junija 1909 pismeno pogodbo in sicer tako, da prevzame on (B.) stano-

vanje na mesec po 10 kron, plačljivo sproti (mesečno) in s pogojem, da mora A. v slučaju odpovedi stanovanja odpovedati 6 mesecev popred, oziroma dati toliko odloga, da si lahko B. medtem preskrbi drugo stanovanje. — A. je prečital pogodbo in bil zadovoljen z njo. Priča, ki je to slišala, je samo ena. — Pogodbe A. ni hotel kolkovati, pač pa je bil zadovoljen jo podpisati, česar pa tudi ni storil, kar pa — menim — je brez pomena. Sedaj pa je A. odpovedal B.-u stanovanje kar na 1 mesec iz osebnega nasprotstva. Prosim pojasnila: 1.) Jeli veljavna pogodba, kakor navedeno, ker je bila navzoča 1 priča? — 2.) Kdaj mu lahko A. odpove stanovanje? Ali mu mora dati 6-mesečni rok? — 3.) Če hoče dobiti povišano najemnino — ali mu mora to 6 mesecev popred napovedati? — 4.) Jeli kaznjivo oziroma nedovoljeno, ker A. ni hotel dati kolkovane pogodbe, ampak samo ustmeno?

Odgovor:

V prvi vrsti nam je pretresati vprašanje o veljavnosti pogodbe. Po našem mnenju je pogodba veljavna, z ozirom na § 883 »občega državlanskega zakonika«, kateri določa: »Pogodba se lahko sklene ustmeno ali pismeno; pred sodnijo ali izven nje; s pričami ali brez prič. Ta razlika v obliki ne tvori — izvzemši v zakonu določene slučaje — glede obveznosti nikakega razločka«. — Veljavna je tembolj, ker imate — kakor pravite — za to pričo. Definitivno pa bi se mogla veljavnost izreči le instančnim sodnim potom.

Če se dožene veljavnost pogodbe — se more zahtevati 6-mesečni rok le v tem slučaju, če je bil v pogodbi izrecno določen, kakor določa to § 560, točka 1) civilno-pravdnega reda, ki pravi: odpoved se sme dati, »kadar sklenejo stranke poseben dogovor o roku za odpoved, — navadno samo v tem roku«.

Če ni bil 6-mesečni odpovedni rok izrecno pogojen, potem veljajo za ta slučaj določbe točke 3) tega §, ki pravi, da se mora izvršiti najemno odpoved, če traja pogodbeni doba nad eno leto, vsaj tri mesece, najem, kterelega pogodbeni doba traja dalje kot en mesec, a ne dosega enega leta, — vsaj 14 dni popred, vsi drugi najmi pa vsaj osem dni popred.

Glede povišanja najemnine ne določa zakon ničesar. To je stvar edinole medsebojnega dogovora stranke z hišnim posestnikom. Kolkovanje pogodbe ne pride pri vprašanju za odpoved v poštev. — Pač pa imate pravico, če je bila sklenitev pismene pogodbe dogovorjena, — da vložite tožbo na izvršitev. — Vsekakor svetujemo v sličnih slučajih poravnave izlepa. — Če ni drugače, pa poiščete pravno pomoč naravnost pri civilnem sodišču.

62. Županstvo trga Kr. (Kr.)

Vprašanje:

Neka tukajšna gostilničarka je imela godbo brez dovoljenja (licence). Ali jo more kaznovati občinsko starišinstvo z globo in po kateri postavi? Kolik je najvišji znesek za tak prestop?

Odgovor:

Zadeva glede podeljevanja licenc je še sporna, zato Vas danes le opozarjamo na odgovor, priobčen pod št. 40 med vprašanji v »Občinski Upravi« št. 3 letošnjega leta. Prekoračenje policijske ure je prestop obrtno-policijskega reda, zato reklamirajo kaznovanje takih prestopkov zase obrtna oblastva. Vsled tega so si jela prisvajati nektera okrajna glavarstva tudi pravico do podaljšanja policijske ure, kar pa je zopet v nasprotju z občinskim redom, ki nalaga vse dolžnosti krajevne policije županu kot načelniku, torej mu gredo tudi pravice, — zlasti ker je treba za licence plačati v občinsko blagajno taksé v smislu taksne postave. — O pravici podeljevati licence še ni izgovorjena zadnja beseda.

63. Tržko-občinski urad Lj. (Št.)

Vprašanje:

Pred dvema leti je napravilo nekaj pevcev na svojo roko veselico, ki je nesla 60 kron prebitka; ta denar se je naložil v poštno hranilnico. Porabiti so ga hoteli za nakup muzikalij po ustanovitvi društva. Namestnija pa ni hotela potrditi pravil in tako je zaspala cela stvar. — Čegav je sedaj kapital 60 K? Bivši proponenti se niso mogli zediniti, ker so nekteri glasovali, naj se dá v ta, drugi v drug namen. Ali naj se deli svota po razmerju glasov, ali ima odločilno besedo večina?

Odgovor:

Če se bodo predlagatelji prepirali, kako naj se uporabi dotični denar, se jim utegne pripetiti, da se uresniči pregovor, ki pravi: »če se prepirata dva, tretji dobiček ima«. — Ta tretji bi bil v tem slučaju fiskus — državni zaklad! — Če zve za denar državna uprava (finančna prokuratura), bo enostavno segla po njem. Denar nima namreč lastnika (res nullius), zato se lahko vsak čas konfiscira. Vsled tega je najpametnejše, da se dá denar sploh v kak dober namen bodisi v to ali drugo svrhu. Zedinijo naj se, pa naj razdele denar proporcno po številu glasov, — in mir besedi. Abderitske pravde nikoli niso prida!

64. Občinski urad Mokr. (Dol.)

Vprašanje:

Ali more Dunajska občina odkloniti našo prošnjo za sprejem K. M. v svojo domovinsko zvezo v smislu §§ 2, 3 in 4 domovinskega zakona iz leta 1896 z vtemeljevanjem, da je bil K. M. dva meseca pred izpolnitvijo 10-letnega bivanja od okr. sodišča na Dunaju radi umobolnosti postavljen pod kuratelo, dasi je potem še živel na Dunaju? — Ali je s tem prekoračil 10-letno bivanje? — Kasneje je bil pač prepeljan v Ljubljano, kjer je tudi umrl v blaznici. — Popred je bil nad 50 let zdrav na Dunaju, le enkrat je pretrgal bivanje za 6 mesecev, zato nismo mogli pred prositi za sprejem. Zapustil je več mladoletnih otrok, za katerih domovinstvo se gre. —

Odgovor:

Rešitev domovinske zadeve je odvisna v glavnem od dveh okolnosti. — V prvo pride v poštev, je-li K. M. užival vsled nastale umobolnosti kako javno ubožno podporo (namreč oskrbo). Kajti le dejstvo, da je bil postavljen pod kuratelo, še ni vzrok, da bi se prošnja odklonila. Zakon o tem ničesar ne določa, vendar pa so mneja juristov v tem slučaju različna. — Zato bo prišlo dalje v poštev vprašanje, ali je K. M. bival tudi kot umobolen prostovoljno na Dunaju, torej če je bil sploh še sposoben z lastno voljo odločevati o svojem bivališču. — Ako ne — (če je bil prisiljen bivati ondi, morda v blaznici) — potem je prostovoljno bivanje pretrgano. — Vsekakor bo morala odločiti tu višja instanca. (Različna pravna nazivanja opisuje »Mischler und Ulbrich, Staatswörterbuch«; izdaja iz l. 1906, II. zvezek). Paziti morate, da ne zamudite prizivnega roka.

65. Županstvo trga Kr. (Kr.)

Vprašanje:

Pri nas smo uvedli (takso) za točenje čez policijsko uro od vsake ure 1 krono. — Ker pa je policijska ura poleti do 11. pozimi pa le do 10. ure zvečer, in ker smo različnega mnenja, kdaj se pričinja zimski in kdaj letni čas, prosimo zadevnega pojasnila.

Odgovor:

V prvo Vas opozarjamo, da je uvedena taksa po 1 K od vsake ure protizakonita, ker določa postavka 17 tarife k taksni postavi z dne 3. dec. 1868 dež. zak. št. 17 le za vsak večer pristojbino od 1

K do 4 K. Policijsko uro določa naredba c. kr. namestnika za Kranjsko z dne 11. julija 1855 (deželno-vladni list št. 20, II. del) in sicer za deželo, kot ste navedli v svojem vprašanju. — V tej naredbi je naveden letni čas takole: poleti (do 11. ure) mes. maj, junij, julij, avgust, september in oktober; ostali meseci (od novembra do aprila — do 10. ure) štejejo v zimski čas. Kavarne po deželi povsod do 11. ure. — Glede policijske ure priobčimo v prihodnji številki obširnejši članek.

66. Gospod F. S. obč. svetovalec v B.

Vprašanje:

V seji občinskega odbora se je sklenilo razdeliti vsa glavna občinska pota za popraviljanje med posamezne posestnike, ki dotična pota rabijo, in sicer jih deliti po direktnih davkih. Kot odbornik imam tudi jaz nalogo izvršiti tako razdelitev treh občinskih poti. Pri teh pa mi je najtežavneje to, da se malo vozi po njih, pač pa hodijo ondi vsi farani v župno cerkev. — Ali morem deliti tudi med pešce? Po mojih mislih ne! Ali naj se vzame davek po zadnjem volinem imeniku? Ta je narejen po predpisu iz leta 1908. Koliko časa ostane delitev potov v veljavi? Ali samo eno dobo, to je 3 leta, ali vedno? Mogoče lahko tudi odbor sklene za gotovo dobo? Ali je treba k delitvi poklicati vse prizadete posestnike?

Odgovor:

Kako razdeliti občinska pota, je stvar občinskega odbora, ki je v tem oziru po §. 28 cestnega zakona sklepajoči in nadzorujoči organ. Sklep občinskega odbora se mora na običajni način javno razglasiti in če v določenem 14 dnevem prizivnem roku ni vložena nikaka pritožba — postane pravomočen. — Če je bilo to postopanje izvršeno in se vam je na podlagi pravomočnega sklepa občinskega odbora poverila naloga, da skrbite za popravilo dotičnih poti, potem se ravnajte pač po zadnjem davčnem predpisu. — Običajno je, da se izvršuje popraviljanje občinskih potov, (tudi s tlako) na podlagi predpisa direktnega davka. — Pač pa določa §. 21 cestnega zakona za Kranjsko, da se smejo po razmeri vporabe zahtevati izredni doneski (tlaka ali gotovina) za posebno porabo kake ceste. — Delitev potov ostane v veljavi, dokler se ne spremeni sklep občinskega odbora z drugim sklepom, ki postane pravomočen. Zato je umestno, da se tak sklep stori na omejen čas, ker se razmere vedno spreminjajo. — Ni treba, da bi se posestniki klicali k delitvi. —

(Naročnina za 1909 poravnana. Lepa hvala!)

Književnost.

Skrivnosti srca. Spisal Paul Bourget. Poslovenil A. Kalan. Založila »Katoliška bukvarna« v Ljubljani. Lična in duhu časa popolnoma odgovarjajoča knjiga! Bourget je znan po svojih znamenitih večjih romanih, zlasti po »Razporoki«, a skoro da je še bolj mojstersk v svojih örticah, ki jih je tu izmed najlepših zbral A. Kalan in dovršeno predstavil, in ki se odlikujejo v duhovitosti misli in lepoti sloga, ter imajo velik moralen vtis. Knjižica stane 1 K 20 vin.

Kovačev študent. Šaljiva spevoigra v treh dejanjih, je jako pripravna za ljudske odre in vrh tega lahko uprizorljiva, ker ima sposobne pevske moči gotovo vsak ljudski oder. Besedilo bo povsod provzročilo mnogo veselega smeha. Priporočamo! Dobi se v »Katoliški bukvarni« v Ljubljani ter stane partitura 3 K 20 vin.